СЛОВНИКОВІ МАТЕРІАЛИ •VOCABULARIES

УДК 811.161.2'374'373.21(477.46) (045)

Ірина Гонца*

МАТЕРІАЛИ ДО «СЛОВНИКА ОЙКОНІМІВ ЧЕРКАЩИНИ» (В)

Стаття продовжує цикл публікацій, присвячених українській регіональній ономастиці, зокрема ойконімії Черкащини. У дослідженні здійснено класифікацію ойконімів, що починаються на літеру «В», за лексико-семантичними ознаками, врахувавши внутрішні та зовнішні чинники номінації. Розглянуто принципи та способи формування назв, притаманні кожному класу вихідних пропріативів. Особливу увагу приділено двокомпонентним ойконімам, домінантною структурною моделлю яких є сполучення прикметника та іменника. Виявлено, що такі назви виникали шляхом метонімії, синекдохи або метафоричного порівняння і характеризують денотат за фізичними властивостями ґрунту, розміром, місцем розташування чи іншими ознаками.

Проаналізовано вплив екстралінгвальних факторів на формування ойконімійної системи Черкащини, а також нетиповість найменувань типу прийменникових конструкцій і складених номінацій. У статті доведено, що семантичні характеристики апелятивної та пропріальної лексики суттєво відрізняються, а критерії їх семантичного аналізу є специфічними для кожного класу. Практична цінність роботи полягає у внесенні географічних назв регіону до загальнослов'янського топонімікону, що збагачує його історико-лінгвістичний контекст.

Ключові слова: номінація, ойконім, ойконімікон, ойконімна модель, особова назва, пропріатив, словотвірна модель.

Iryna Gontsa. Materials for the «Dictionary of oikonymy of Cherkasy area» (B)

The article continues the author's series of publications on Ukrainian regional onomastics. The material under study is grouped according to lexical and semantic features, both internal and external, which form a basis of an oikonymic nomination, where each class of source propriatives has its own principles and methods of naming. Particular attention is focused on a detailed description of structural and grammatical features of two-component oikonyms, the main part of which is a noun combined with an attributive member. The dominant model turned up as "adjective + noun," which arose as a result of combining administrative and economic or geographical terms with qualitative, possessive, relative adjectives and adjectonyms. Such definitions characterize an object by its physical soil properties, size, location, vegetation, etc. The process of naming the denotation was based on the principle of metonymy, synecdoche or as a result of metaphorical comparison. The compound nominations that have lost their productivity in modern oikonimia include the names of settlements, the motivational basis of which was a

* **Ірина Гонца**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна); e-mail: i.s.hontsa@udpu.edu.ua.

combination of Slavic autochthonous personal names of vicarious origin or Christian anthroponyms and administrative and economic terms. The research material allows us to state that the names of prepositional constructions (the so-called landmark oikonyms) are also not typical for the oikonymicon of Cherkasy area. The initial lexical base for the creation of such names was most often microtoponyms, less often – hydronyms and other oikonyms.

At the same time, motivational relations that arose between a denotation and the oikonym at the time of naming are commented on, the influence of extralinguistic factors on the process of formation of the oikonymic system of Cherkasy area is established. Such names characterize an object by physical properties of the soil, size, location, nature of vegetation, etc. It is proved that semantic characteristics of the appellative and proprietary vocabulary differ significantly. It has been found that different classes of onymes have different criteria for a semantic analysis. The practical value of the article lies in the fact that the identified proper names of people from the archaic types of geographical names of Cherkasy area have replenished the pan-Slavic anthroponymicon of a studied region.

Key words: nomination, oikonym, oikonimikon, oikonimna model, personal name, propriative, word-formation model.

Ойконімія Черкаської області – важлива складова ономастичного простору України, що відображає мовно-культурну специфіку регіону. У статті досліджено особливості формування назв поселень, зокрема ті, що починаються на літеру «В». Проаналізовано словотвірні моделі ойконімів (відапелятивні, відантропонімні, відетнонімні) і з'ясовано мотиваційні особливості їхніх твірних основ. Окрему увагу приділено структурі перейменованих найменувань, що свідчать про динаміку культурно-історичних процесів. Метою роботи є виявлення ойконімікону Черкащини як унікального лінгвокультурного феномена, який інтегрує мовні, історичні та етнокультурні аспекти.

Запропонований формат публікації дозволяє комплексно розглянути кожен ойконім через низку важливих аспектів.

Зокрема, стаття охоплює:

а) реєстрове слово, що репрезентує ойконім;

б) тип поселення, позначений скороченням (наприклад, м., смт., с., сел., х.);

в) локалізацію денотата, зазначену через район (двобуквена абревіатура), із додатковим ідентифікатором для зниклих об'єктів;

г) історичні писемні свідчення, які включають першу згадку про пропріатив та умови заснування поселення;

ґ) варіанти географічної назви, що виникали у процесі історичного розвитку;

д) лінгвістичний коментар. У разі, якщо об'єкт мав кілька назв, їх розглянуто у хронологічному контексті.

Такий підхід сприяє глибокому розумінню мотиваційної природи ойконімів і дозволяє відстежити динаміку їх розвитку у зв'язку з історичними, мовними та культурними трансформаціями регіону.

1. **Валы** – х., Чр. 1901 – ***х. Валы*** [Карта 1901]. Знято з обл. н. п. Локат. н. (ойконіміз. ГТ у формі множини), пор. *вал* – "великий земляний насип навколо поселення, міста або фортеці для захисту від ворога; декілька невисоких горбів; козацькі вали; гребінь, продовгувате підвищення; купа; великий камінь" [Грінченко, І, 123; СУМ, І, с. 283; Янко, с. 64].

2. **Валява** – с., Чр. Виникло в кін. 30–40-х рр. XVII ст. [Жадько 1989]. 1722 – ***с. Валява*** [Похилевичъ, с. 630]. 1764 – ***wieś Walawa*** [Архивъ, V, 2, с. 39]. Гіпотези походження н.: 1) від апел. *валеж* – "вирубування лісу"; 2) від с. *Валява* (Чернівецька обл.); 3) від апел. *валява* – "долини; купи, руїни; поле битви, вкрите трупами" [Жадько 1989]. Локат. н. (ойкон. ГТ), пор. діал. *валява* – "велика кількість, безладне нагромадження чогось" [СУМ, І, с. 286; Грінченко, І, с. 125], *свалява* – "горбиста місцевість" [Янко, с. 313]; див. також ОН *Г. Валявець* (1649) [РВЗ 1995, с. 90].

3. **Василúця** – с., Чр. 1895 – ***д. Василица*** [СНМ, с. 303]. 1924 – ***с. Василиця*** [СПК, с. 92]. 12. 07. 1958 – приєднано до с. Дахнівка [АТП 1972]. Ном. синг. ел. посесив, пор. *Василиця* < *Василь* або *Василина*, *Василія* [Трійняк, с. 62], *К. Василенко* [Реєстр, с. 132].

4. **Василькíв** – с., Зв. Ймовірно, виникло на поч. XIV ст. Повторно заселене не раніше серед. XVII ст. [УМС, с. 747; Шполянщина, с. 24; Шевчук 2003, с. 26–27]. 1764 – ***w. Wasylkow*** [Архивъ, V, 2, с. 34]. 1800 – ***с. Васильковъ*** [Атлас; Архивъ, І, 3, с. 515. – VI, 2, с. 283]. 1924 – ***с. Васильків*** [СПК, с. 114]. За переказами, козак *Василь Яда* викопав тут криницю із дуже смачною водою, а потім і сам оселився [Шевчук 2003, с. 26]. Відантроп. першопос. н. (ойконіміз. присвійн. прикм.); див. також ОН *Василько* (1138), *Василий*, *Василь* [Демчук 1988, с. 18].

5. **Васильківський** – х., Зл. 1900 – ***х. Васильевскій*** [Материалы, с. 56]. 1909 – ***Васильковскій*** [АДК 1909]. 1924 – ***х. Васильківський*** [Справочник, с. 35]. Знято з обл. н. п. Локат. н. (ойконіміз. ад'єкт.), пор с. *Васильків* на Полтавщині

[РВЗ 1995, с. 533]; див. також ОН *Васильківський* [Трійняк, с. 62].

6. **Васютúнці** – с., Зл. Відоме з 1594 р. [УМС, с. 722]. 1775 – ***Васютенцы*** [33]. 1799–1801 – ***с. Васютинцы*** [Ананьєва 1997, с. 168]. 1890 – ***Wasuitynce*** [Архивъ, VII, 2, с. 513]. 1924 – ***с. Васютинці*** [Справочник, с. 56]. Патрон. н. – суф. відантроп. дер. [Бодянскій, с. 209], пор. ОН *Васюта* < *Василій*, див. також землевласники *Васютінські* [Монке 2001, с. 167].

7. **Ватýтіне** – м., Зв. Виникло 1946 р. як с-ще ***Шахтинське*** [УМС, с. 220; Янко, с. 66]. 19. 04. 1949 – с-ще ***Юрбас*** отримало сучасну н. [МЗБ]. Травень 1952 – м. р. п. ***Ватутіне*** [АТП 1981, с. 7]. 12.07.1958 – приєднано с-ще ***Шахта*** [МЗБ]. 19. 09. 2024 – перейменовано на ***Багачеве*** (від назви проміжної залізничної станції 3 класу Шевченківської дирекції Одеської залізниці). Відантроп. меморіальна н. (ойконіміз. прикм.), пор. ОН генерала *М.Ф. Ватутіна* [Янко, с. 66]; див. також ОН *Ватута, Ватутины* (кін. XV ст.). Варіант н.: 1) кваліт. дер. (ойконіміз. прикм.), пор. АГТ *шахта* – "місце добування глини, піску" [Громко, с. 204]; 2) локат. н., утворена абревіаційним способом, пор. *Юрківське* (біля с. Юрківка) *буровугільне родовище* [Янко, с. 66].

8. **Вдовúчине** – с., Чр. 1924 – ***х. Вдовичий*** [СПК, с. 99]. 1926 – ***Вдовиченки*** [СПЧ, с. 57]. 1946 – ***х. Вдовичин*** [АТП 1947, с. 320]. 1987 – ***с. Вдовичине*** [АТУ 1987, с. 320]. Н. – відантроп. посесив (ойконіміз. присвійн. прикм.), пор. ОН *Вдовичин*, див. ОН *Вдовин* [Панцьо 1995, с. 98], апел. *вдовичий* – "який належить удові" [СУМ, І, с. 312]. Варіант: ном. плюр. ел. посесив, пор. ОН *Вдовиченко* [Редько, с. 83].

9. **Велúка Бýрімка –** с., Зл. Відоме з 1185 р. [УМС, с. 723], хоча є відомості, що виникло у XVII ст. як ***Бурамль***. 1859 – mhст. вл. ***Великая Буромка*** [Бодянскій, с. 220]. 1891 – мест. ***В. Буромка*** [Карты 1891; ГК]. 1900 – ***м. Великая-Буромка*** [Материалы, с. 32]. 1909 – ***м. Бол. Буромка*** [АДК 1909]. 1924 – ***с. В.-Бурімка*** [Справочник, с. 62]. 1926 – ***Велика Буримка*** [СПЧ, с. 58]. 1946 – ***с. Велика Бурімка*** [АТП 1947, с. 431]. Локат.-кваліт. н.-сл.-сп., пор. *р. Буромка*. Прикметник *велика* вказує на давнє походження поселення, пор. також *великий* – "значний своїми розмірами, величиною" [СУМ, І, с. 318–319].

10. **Велúка Бýрімка** – с-ще, Зл. 1946 – с-ще ***Великобурімський радгосп*** [АТП 1947, с. 431]. 1957 – с-ще ***Велика Бурімка*** [ЧО, с. 67]. 26. 05. 1967 – с-ще ***Велика Бурімка*** приєднано до с. Велика Бурімка [АТП 1972]. Локат. н.-сл.-

сп. Варіант н.: локат.-кваліт. н.-сл.-сп. (ад'єкт. та АГТ).

11. **Велúка Севастянівка –** с., Ум. Виникло на поч. XVII ст. [УМС, с. 620]. 1613 – ***Sebastiowka*** [Панченко 2003, с. 42]. 1829 – ***мєстєчко Себастіоновка*** [Карта 1829]. 1924 – ***с. Велика Севастьянівка*** [СПК, с. 79]. 1946 – с. ***Велика Севастянівка*** [АТП 1947, с. 293]. Н. – відантроп. першопос. дер., усклад. кваліт. прикм., пор. ОН *Севастіян* > *Севастян* > *Севостян* (1649) [Реєстр, с. 559]. Варіант: відантроп. першопос. суф. н.

12. **Велúка Яблунíвка –** с., Чр. Засноване поселянами з Новоросії близько 1754 р. як осада ***Яблоновка*** [Похилевичъ, с. 646]. 1764 – wieś ***Jablonowka*** [Архивъ, V, 2, с. 41]. 1834 – с. ***Яблуневка*** (***Яблуновка***) [Похилевичъ, с. 646]. 1887 – ***Яблоновка*** [Карта 1887]. 1920 – сучасна н. [Нікіфоров 1991, с. 57]. 1926 – с. ***Яблунівка*** [СПЧ, с. 49]. 1946 – с. ***Велика Яблунівка*** [АТП 1947, с. 295]. За переказами, н. – відфлоролекс. суф. дер. (чумаки зупинялися біля великої яблуні) [Нікіфоров 1991, с. 57]. На нашу думку, це – відантроп. посес. суф. н. (з усіченням), пор. князь *Іосиф-Александр Яблоновский* [Похилевичъ, с. 646]. Сучасний варіант н. є результатом її ускладнення кваліт. прикм.

13. **Велúкий Хýтір –** с., Зл. Відоме з 1691 р. [УМС, с. 175]. 1799–1801 – ***с. Великой Хуторъ*** [Ананьєва 1997, с. 168]. 1859 – mhct. вл. ***Великій Хуторъ*** [Архивъ, I, 3, с. 841]. 1909 – ***Вел. Хуторъ*** [АДК 1909]. 1924 – ***с. В.-Хутір*** [Справочник, с. 54]. 1926 – с. ***Великий Хутір*** [СПЧ, с. 18]. Н. – локат.-квалітат. сл.-сп. (прикм. та АГТ), пор. *хутір* – "відокремлене селянське господарство разом із садибою власника; невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей із сіл, виселок; одинока селянська садиба із земельним наділом" [Грінченко, IV, с. 420].

14. **Велúкі Кáнівці –** с., Зл. Засноване у 1729 р. [УМС, с. 723; Губський 2002, с. 254]. 1765 – ***м. Каневцы*** [Лучицкій, с. 154]. 1799–1801 – ***мѣстечко Канѣвцы*** [Ананьєва 1997, с. 167]. 1859 – mhct. вл. и каз. ***Великіе Канѣвцы***. 1891 – ***м-ко В. Каневцы*** [Карты 1891; ГК]. 1909 – ***м. Бол. Каневцы*** [АДК 1909]. 1924 – ***с. В.-Канівці*** [Справочник, с. 62]. 1926 – с. ***Великі Канівці*** [СПЧ, с. 58]. Давня н. – відкатойконімний плюрал. дер. (с. заснували першопоселенці з м. Канів), пор. *канівці* – "жителі м. Канева" [Бодянскій, с. 209; УМС, с. 723]. Сучасний варіант – локат.-кваліт. н.-сл.-сп.

15. **Велúчковъ** – х., Зл. 1799–1801 – ***х. Величковъ*** [Ананьєва 1997, с. 168].

Знято з обл. н. п. Ойконімів. присвійн. прикм., пор. ОН *Величко* (XV ст.) [Демчук 1988, с. 119; Архивъ, I, 3, с. 520].

16. **Вербі́вка** – с., Чр. Виникло, ймовірно, у XVII ст. [Щербина 2003]. 1764 – ***w. Werbowka*** [Архивъ, V, 2, с. 38]; ***wieś Werbijowka*** [Архивъ, V, 2, с. 214]. 1885 – ***с. Вербовка*** [АСНМ, с. 24]. 1924 – ***с. Вербівка*** [СПК, с. 111]. Відфлоролексемний дер. [Щербина 2003], пор. апел. *верба* – "дерево або кущ з гнучким гіллям..." [СУМ, I, с. 325]; див. також ОН *Верба* [Демчук 1988, с. 128].

17. **Вербі́вка** – с., Чр. Виникло на поч. XVIII ст. [УМС, с. 319]. 1764 – ***w. Wierzbuwka*** [Архивъ, V, 2, с. 33]. 1794 – ***с. Вербовка*** [Похилевичъ, с. 706; Архивъ, I, 2, с. 39. – I, 3, с. 753]. 1924 – с. ***Вербівка*** [СПК, с. 97]. Н. – див. № 16.

18. **Вербі́вка** – с., Чр. 1903 – ***х. Вербовка*** [Карта 1903]. 1946 – х. ***Вербівка*** [АТП 1947, с. 320]. Н. – див. № 16.

19. **Вербі́вка** – с., Ум. 1885 – ***д. Вербовка*** [АСНМ, с. 24]. 1924 – х. ***Вербівка*** [СПК, с. 88]. 12. 07. 1958 – с. ***Вербівка*** приєднано до с. Ліщинівка [АТП 1972]. Н. – див. № 16.

20. **Вербове́ць** – с., Зв. Відоме з кін. XVIII ст. [УМС, с. 377]. 1765 – ***w. Wierzbowiec*** [Архивъ, VII, 3, с. 25]. 1800 – ***с. Вербовецъ*** [Атлас]. 1887 – ***Вирбовецъ*** [Карта 1887]. 1926 – ***Вербівець*** [СПУ, с. 149]. 1946 – ***с. Вербовець*** [АТП 1947, с. 273]. Відфлоролексемний суф. дер., пор. апел. *вербовий* < *верба*, пор. № 16. Див. також апел. *вербівці* – "ті, що оселились коло верб" [Баценко 1976, с. 135], ОН *Вербовецкий* (1649) [РВЗ 1995, с. 533].

21. **Вербува́та** – с., Ум. Відоме з I пол. XVIII ст. [УМС, с. 620]. 1761 – ***с. Вербовата*** [Похилевичъ, с. 367]. 1787 – ***Werbowata*** [Архивъ, V, 2, с. 579]. 1924 – ***с. Вербовате*** [СПК, с. 88]. 1926 – ***Вербовата*** [СПУ, с. 149]. 1989 – ***с. Вербувата*** [АТП 1989, с. 89]. Поблизу с. росло багато верб [Похилевичъ, с. 367]. Н. – ойконіміз. відфлоролексемний прикм., пор. *вербуватий* < *верба* (див. № 16).

22. **Вергуни́** – с., Чр. Виникло в кін. XVI ст. [УМС, с. 649]. 1720 – ***с. Вергуны*** [Похилевичъ, с. 616]. 1765 – ***wieś Werhuny*** [Архивъ, VII, 3, с. 5]. 1885 – ***с. Вергуны*** (***Харьковка***) [АСНМ, с. 24]. 1924 – ***с. Вергуни*** [СПК, с. 91]. Родова н., пор. ОН *Вергун* [Редько, с. 156], *Стецько Вергуненко* (1649) [РВЗ 1995, с. 89]. На думку К. Цілуйка, н. пов'язана з назвою страви, пор. *вергуни* – "смажене в смальці або олії солодке печиво, що має форму продовгуватих смужечок" [СУМ,

I, с. 327; Похилевичъ, с. 616; Цілуйко 1954, с. 148]. Варіант: відантроп. суф. дер., пор. *Харко* < *Харитон* [Скрипник, с. 108].

23. **Веремі́ївка** – с., Зл. Відоме з 1612 р. [УМС, с. 723]. 1766 – ***мѣст. Еремеевка*** [Лучицкій, с. 164]. 1829 – ***мѣстєчко Еремѣевка*** [Карта 9]. XIX ст. – (в тексті) ***Веремѣевка*** [Архивъ, III, 3, с. 608; Величко, IV, с. 189]. Посесивний відантроп. суф. дер. (від ОН князя Ієремії Вишневецького [Цілуйко 1954, с. 135]), пор. ОН *Веремія* [Грінченко, IV, с. 549].

24. **Верепе́та** – х., Зл. 1909 – ***х. Верепета*** [АДК 1909]. Знято з обл. н. п. Ймовірно, н. – ген. синг. ел. посесив, пор. ОН *Верепет*.

25. **Верещакú** – с., Ум. Відоме з 1645 р. [Щербатюк 2002, с. 310]. 1765 – ***sl. Wereski*** [Архивъ, VII, 3, с. 29]. 1775 – ***Wereszczaki*** [Архивъ, V, 2, с. 337]. 1885 – ***с. Верещаки*** [АСНМ, с. 25]. 1924 – ***с. Верещаки*** [СПК, с. 103]. Родова н., пор. ОН *Верещака* [Редько, с. 71], *Верещага* (1556); див. також апел. *вєрєща(га)* – “балакун, сварлива людина; птах, що верещить” [ЕСЛГН, с. 31], діал. *верещака* – “страва зі свинячої грудинки” (1649) [РВЗ 1995, с. 533].

26. **Верещакі́вка** – х., Зл. 1924 – ***х. Верещаки*** [Справочник, с. 54]. 1946 – ***х. Верещаківка*** [АТП 1947, с. 405]. 12. 07. 1958 – х. приєднано до с. Богуславець [АТП 1972]. Відантроп. посесив. дер. (див. № 25).

27. **Верхнячка** – смт., Ум. Засноване наприкінці XVI – на поч. XVII ст. як ***Яворовець*** [УМС, с. 610; Коваль 2001, с. 64; Янко, с. 76]. Перша зг. – 1646 р. (1648 р.) [УМС, с. 611; Янко, с. 76]. 1785 – ***с. Верхнячка*** [Похилевичъ, с. 367]. 1787 – ***Wierzchniaczka*** [Архивъ, V, 2, с. 579]. 1790–1791 – ***Werzchniaczka*** [Архивъ, V, 2, с. 701]. 1885 – ***с. Верхнячка*** [АСНМ, с. 25]. Н. мотивована місцерозташуванням пос. (у верхів’ї р. Уманка) [СГУ, с. 64; Янко, с. 76; Похилевичъ, с. 367], пор. ГТ *верх* – “верхня частина чого-небудь на противагу низу” [Шульгач, с. 23]; див. також *р. Верхнячка* [Янко, с. 76]. Давня н. – відфлоролексемний суф. дер., пор. апел. *яворовий* < *явір* –“дерево родини кленових з великим п’ятилопатевим листям; білий клен (іноді цим словом називають осокір та деякі інші тополі” [СУМ, XI, с. 620]; див. також ОН *Яворъ* (1212).

28. **Верхова́та** – х., Ум. 1924 – х. ***Верховата*** [СПК, с. 77]. 1926 – (помил.) ***Верхолата*** [СПУ, с. 149]. Знято з обл. н. п. Локат.-квалітат. н. (ойконіміз. прикм.), пор. апел. *верховатий* – “який міститься, знаходиться

ближче до верхів'я ріки" [СУМ, І, с. 336].

29. **Вершаці́** – с., Чр. Перша зг. – серед. XVIII ст. [УМС, с. 696; Лазуренко 2004, с. 124]. 1946 – ***с. Вершеці*** [АТП 1947, с. 319]. 1989 – с. ***Вершаці*** [АТП 1989, с. 89]. Ном. плюрал. ел. посесив.

30. **Верши́на-Зга́рська –** с., Зл. 1859 – д. вл. ***Вершинозгарскъ***. 1900 – ***д. Хоружевка*** (***Вершино Згарскій***) [Материалы, с. 68]. 1924 – ***с. Вершино-Згарський*** [Справочник, с. 52]. 1946 – ***с. Вершина-Згарська*** [АТП 1947, с. 403]. Сучасна н. – локат.-кваліт. н.-сл.-сп. (пос. розташоване у верхів'ї р. Згар), пор. апел. *вершина* – "верхня, найвища частина чого-небудь; витік річки; мілина" [СУМ, І, с. 337]; див. також ОН *Вершина* (1550). Варіанти: 1) композита; 2) відапел. посесив. дер., пор. апел. *хорунжий* – "у XVII – XVIII ст. на Україні – особа, що входила до складу генеральної старшини й головним чином інспектувала військо, а також була охоронцем великого полкового і малого прапора" [СУМ, XI, с. 131]; див. також ОН *Хорунжий, Хоружий* [Редько, с. 41].

31. **Весе́ле** – с-ще, Ум. 1926 – ***х. Веселий*** [СПУ, с. 149]. 1966 – с-ще ***Веселе*** [АТП 1966]. 3. 07. 1970 – знято з обл. н. п. [АТП 1972]. Ойконіміз. емоц.-експрес. прикм. з позитивним забарвленням, пор. *веселий* **–** "приємний на вигляд, світлий, яскравий" [СУМ, І, с. 339]; див. також ОН *Веселъ, Веселый*.

32. **Весе́лий** – х., Зл. 1900 – ***х. Веселый*** [Материалы, с. 50]. 1924 – ***х. Веселий*** [Справочник, с. 63]. 1926 – ***Веселий*** (***Агробаза***) [СПЧ, с. 59]. Знято з обл. н. п. Н. – див. № 31. Варіант: ойконіміз. АГТ, утворений шляхом абревіації, пор. скорочення *агрономічна* < *агрономія* – "наука про хліборобство; наукові основи сільськогосподарського виробництва" [СУМ, І, с. 18], *база* – "сукупність матеріальних ресурсів, необхідних для розвитку чого-небудь" [СУМ, І, с. 87].

33. **Весе́лий Га́й –** х., Ум. 1946 – х. ***Веселий Гай*** [АТП 1947, с. 289]. 12. 07. 1958 – приєднано до с. Гордашівка [АТП 1972]. Локат.-кваліт. н.-сл.-сп. (ойконіміз. кваліт. емоц.-експрес. прикм. та ГТ), пор. *гай* – "невеликий, переважно листяний ліс" [Грінченко, І, с. 265; Данилюк, с. 23; СУМ, ІІ, с. 15].

34. **Весе́лий Ку́т –** с., Зв. Відоме у 1659 р. [Дігтяренко, с. 16]. 1765 – ***w. Wesoly Kąt*** [Архивъ, VII, 3, с. 31]. 1800 – ***с. Веселый Кутъ*** [Атлас]. 1885 – ***с. Кутъ-Веселый*** [АСНМ, с. 45]. 1924 – с. ***Веселий Кут*** [СПК, с. 84]. За переказами, с. було зручним закутком для відпочинку мандрівників у межиріччі Макшиболот [Дігтяренко, с. 16]. Локат.-кваліт. н.-сл.-сп. (емоц.-експрес. прикм.

та ойконіміз. АГТ), пор. *веселе* – “гарне, чарівне” [Янко, с. 77], *кут* – “хутір; тип поселення, де жила біднота” [Грінченко, II, с. 333; СУМ, IV, с. 418–419]. Селяни, користуючись правом “пільгових років”, не сплачували податки й жили весело та вільно [Дігтяренко, с. 16].

35. **Весе́лий Ку́т –** с., Зв. Перша зг. – 1788 р. Давня н. – ***Веселе***, а назва ***Кут*** виникла у кін. XVIII ст. [Шевчук 2003, с. 27]. 1800 – ***с. Веселой Кутъ*** [Атлас]. 1887 – ***Веселый Кутъ*** [Карта 1887]. 1926 – с. ***Веселий Кут*** [СПЧ, с. 31]. Локат.-кваліт. н.-сл.-сп. (емоц.-експрес. прикм. та ойконіміз. ГТ), пор. *кут* – “частина якої-небудь території, місцевості” [СУМ, IV, с. 417]. Варіант: н. – див. № 34.

36. **Весе́лий Ку́т –** х., Зв. Як н. п. згадується у 1926 р. [СПУ, с. 31]. Знято з обл. н. п. Н. – див. № 34.

37. **Весе́лий Поді́л –** с., Зл. 1924 – ***Переселенці*** [Справочник, с. 63]. 1926 – х. ***Веселий Поділ*** (***Переселенці***) [СПЧ, с. 59]. 1946 – ***х. Веселий Поділ*** [АТП 1947, с. 431]. Локат.-кваліт. н.-сл.-сп. (емоц.-експрес. прикм. та ГТ), пор. *поділ* – “нижня частина міста; рівнина; рівнина у неглибокій западині; підніжжя гори, горба, підвищення; низина; долина; глибокий яр” [Янко, с. 278]. Колишня н.: плюрал. форма апелятива (від переселенців із колишньої Ляленської волості [Справочник, с. 63]), пор. *переселенець* – “той, хто переселився, переселяється на нове місце проживання або переселений куди-небудь” [СУМ, IV, с. 273].

38. **Весе́лий Ху́тір –** с., Чр. 1946 – х. ***Веселий Хутір*** [АТП 1947, с. 288]. Локат.-кваліт. н.-сл.-сп. (емоц.-експрес. прикм. та ойконіміз. АГТ).

39. **Весе́лівка** – с., Ум. До 1967 р. – ***Голяківка*** [УМС, с. 622]. Відоме з 1756 р. [Похилевичъ, с. 367]. 1924 – с. ***Голяківка*** [СПК, с. 88]. 1967 – ***Веселівка*** [УМС, с. 622]. Давня н. – відапел. суф. дер., пор. *голяк* – “бѣднякъ, голякъ” [Грінченко, I, с. 307]; див. також ОН *Голякъ* (1218). Сучасна н. – емоц.-експрес. суф. дер. (від прикм. *веселий*).

40. **Весело́вщина** – х., Чр. 1900 – ***х. Веселовщина*** [Материалы, с. 152]. Знято з обл. н. п. Посесив. суф. відантроп. дер., пор. ОН *Веселъ, Веселый*.

41. **Вигра́їв** – с., Чр. Виникло у XII ст. До сер. XVII ст. – безіменний х. [Степенькіна, с. 159]. 1648 р. – ***х. Горохова Діброва*** [УМС, с. 407; Похилевичъ, с. 581]. 1741 – ***с. Выграевъ*** [Степенькіна, с. 159]. 1765 – ***w. Wyhrajiow*** [Архивъ, VII, 3, с. 37]. 1800 – ***с. Выграивъ*** [Атлас]. 1887 – ***Выгревъ*** [Карта 1887]. 1924 – с. ***Вигра́їв*** [СПК, с. 105]. За переказами, меморіальна н. (на честь перемоги

26. 05. 1648 р. козаків над польсько-шляхетськими військами) [Похилевичъ, с. 581; УМС, с. 407; Степенькіна, с. 159], пор. *вигравати* – “добиватися перемоги” [СУМ, І, с. 378]. На нашу думку, н. – ойконіміз. присвійн. прикм., див. ОН *Виграй*. Варіант: посесив.-локат. н.-сл.-сп. (ойконіміз. присвійний прикм. та ГТ), пор. ОН *Горох, Гороховы* (1582), *діброва* – “листяний ліс, на родючих ґрунтах якого переважає дуб; ділянка поля серед дубів” [Грінченко, І, с. 452; СУМ, ІІ, с. 296; Княжев 2002, с. 42].

42. **Видумкú** – х., Чр. 1900 – ***х. Выдумка*** [Материалы, с. 146]. 1924 – ***х. Видумки*** [Справочник, с. 61]. Знято з обл. н. п. Ймовірно, ном. плюрал. ел. посесив, пор. ОН *Видумок* [Грінченко, І, с. 158; СУМ, І, с. 393], *Выдома* (1564); див. також апел. *видумка* – “те, що винайдене; винахідливість” [Грінченко, І, с. 158; СУМ, І, с. 393]. Варіант: ген. синг. ел. посесив.

43. **Вúла** – х., Зв. У 1895 р. зареєстровано біля с. Криві Коліна [СПК, с. 278]. Знято з обл. н. п. Локатив. н. (ойконіміз. ГТ), пор. *вила* – “яр, розділений на дві частини; підвищення, що має три розгалуження; місце злиття двох річок” [Грінченко, І, с. 166; Кукурудзяк 1995, с. 281]; див. також ОН *Вила* (1233).

44. **Вúлъ** – х., Чр. У 1895 р. зафіксовано біля с. Плескачівка – ***х. Вилъ*** [СНМ, с. 304]. Знято з обл. н. п. Локат. н. (ойконіміз. ГТ), пор. ГТ *віл* – “рукав річки, стариця, озерце; розвилок доріг”.

45. **Вúників** – х., Зл. Як н. п. зафіксовано у 1924 р. [Справочник, с. 53]. Знято з обл. н. п. Посесив. відантроп. н. (ойконіміз. присвійн. прикм.), пор. ОН *Винникъ* < апел. *винникъ* – “працівник у винниці, горільчаник” (1649) [РВЗ 1995, с. 533]; див. також ОН *Винниковы*.

46. **Винничукíв** – х., Ум. Відоме у 1926 р. [СПУ, с. 149]. Знято з обл. н. п. Відантроп. посесив (ойконіміз. присвійн. прикм.), пор. ОН *Винничукъ* [Архивъ, VI, 2, с. 134].

47. **Виногра́д** – с., Зв. Перша зг. – 1593 р. як ***Виноградка*** [Щербатюк 2002, с. 46]. У 1765 р. Мацевич заселив слободу ***Виноград*** [Щербатюк 2002, с. 46]. 1775 – ***wieś Winograd*** [Архивъ, V, 2, с. 217]. 1800 – ***с. Виноградъ*** [Атлас]. XIX ст. – (у тексті) ***Винногородка*** (м-ко) [Архивъ, III, 3, с. 376]. 1924 – с. ***Виноград*** [СПК, с. 101]. Локат. відгідрон. н., див. *р. Виноград* (ліва притока Павлівки, права притока Гнилого Тікичу) [СГУ, с. 102; Архивъ, III, 3, с. 376; Похилевичъ, с. 389–390]. Варіант: локат. відгідрон. н. із демін. суф.

48. **Виногра́дів** – х., Зл. Існувало у 1924 р. [Справочник, с. 54]. Знято з обл. н. п. Відантроп. посесив (ойконіміз. присвійн. прикм.), пор. ОН *Віноград, Виноградський* [Бодров 1999, с. 160].

49. **Витязе́ве** – с., Зв. XVIII ст. – сторожовий пункт, кін. XVIII ст. – невелике с. [Шевчук 2003, с. 28]. 1800 – ***Витязов*** [Атлас]. 1808 – ***сл., д. Витязева*** [Похилевичъ, с. 718]. 1885 – ***д. Витязево*** [АСНМ, с. 25]. 1924 – ***с. Витязево*** [СПК, с. 110]. 1926 – ***Вітязево*** [СПЧ, с. 38]. 1946 – ***с. Витязеве*** [АТП 1947, с. 280]. Гіпотези походження н.: 1) від ОН одного із братів-утікачів із Придніпров'я [Гуріненко 1989]; 2) від апелятива *витязь*, який був символом мужності й відваги в боротьбі з нападниками [Шевчук 2003, с. 28], пор. *витязь* – "хоробрий воїн, герой, богатир" [СУМ, І, с. 524; Грінченко, І, с. 196]. Н. – відантроп. посесив. дер. (ойконіміз. присвійн. прикм.), пор. ОН *Витязев, Витязь*.

50. **Вихватнюк** – х., Ум. Відоме у 1926 р. [СПУ, с. 149]. Знято з обл. н. п. Н. – ном. синг. ел. посесив, пор. ОН *Вихватнюк*.

51. **Ви́шкварка** – х., Зв. Як н. п. існувало у 1924 р. [СПК, с. 76]. Знято з обл. н. п. Ном. синг. ел. посесив, пор. ОН *Лавринъ Вискварка* (1649) [РВЗ 1995, с. 140]; див. також апел. *вишкварка* – перен. "про надто гарячу в поведінці людину" [СУМ, І, с. 542].

52. **Вишне́ве** – с-ще, Зл. 1946 – х. ***Вишневий*** [АТП 1947, с. 16]. 1989 – с-ще ***Вишневе*** [АТП 1989, с. 89]. Кваліт. дер. (субстант. відфлоролексемний прикм.), пор. *вишневий* < *вишня* – "плодове дерево (іноді кущ) звичайно з довгими тонкими гіллячками, на яких визрівають ягоди, і цілісним темно-зеленим листям" [СУМ, І, с. 544]; див. також ОН *Вишня* (XVII ст.).

53. **Вишні́вка** – с-ще, Зл. 1924 – х. ***Вишнівка*** [Справочник, с. 62]. Квалітат. н., мотивована флоролексемою *вишня*, див. № 52.

54. **Вишнопіль** – с., Зв. Перша зг. – 1766 – ***Wysznopol*** [Архивъ, V, 2, с. 195]. 1787 – ***Wisniopole*** [Архивъ, V, 2, с. 578]. 1790–1791 – ***Wiszniopol*** [Архивъ, V, 2, с. 702]. 1800 – (помилк.) ***Вынополь*** [Атлас]. 1834 – ***с. Вышнополе*** [Похилевичъ, с. 360]. 1885 – ***с. Вишнополь*** [АСНМ, 25]. 1887 – ***Вышно Поле*** [Карта 1887]. Кін. XIX – поч. XX ст. – ***с. Вышно-поле*** [Карта Ильина]. 1924 – с. ***Вишнопіль*** [СПК, с. 85]. За переказами, н. занесли переселенці з Поділля [Дігтяренко, с. 18; УМС, с. 530]. С. розміщене серед насаджень вишень. Н. – кваліт. композит (флороприкм. та ГТ *поле*) [Коваль 2001, с. 90], пор. *поле* – "безліса рівнина,

рівний великий простір" [СУМ, VII, с. 61]. Варіант н. – аналогічне сл.-сп.

55. **Вишнóпіль** – х., Ум. 1926 – ***Вишнопіль*** [СПУ, с. 149]. Знято з обл. н. п. Н. – див. № 52.

56. **Вікниné** – с., Зв. Згадується у ІІ пол. XVIII ст. [УМС, с. 377]. Заселене 1758 р. [Архивъ, І, 3, с. 559]. 1764 – ***wieś Oknina*** [Архивъ, V, 2, с. 35]. 1880 – ***Окнино*** [Атлас]. 1885 – ***с. Окнина*** [АСНМ, с. 54]; в тексті ***Вѣкнина*** [Архивъ, І, 3, с. 558, 563]. 1895 – ***с. Окнино*** и ***двѣ фермы*** [СНМ, с. 111]. 1926 – ***Вікнино*** [СПУ, с. 38]. 1946 – ***с. Вікнине*** [АТП 1947, с. 280]. Квалітат. н. (ойконіміз. прикм.), пор. ГТ *вікнина* – "непоросле місце на болоті; грузьке болото, трясовина" [Грінченко, І, с. 237]; у народі так називали *джерела* – "безодні, водяні вікна"; див. також ГТ *вікно* – "частина водної поверхні; вільна від заростів; яма в болоті або річці". Поблизу с. знаходиться водоймище *Викнино* [СНМ, с. 111]. Варіант: описова конструкція (ойк. + числ. + АГТ), пор. *ферма* – "приватне капіталістичне сільськогосподарське підприємство на власній або орендованій землі" [СУМ, V, с. 577].

57. **Вíкторівка** – с., Ум. Відоме з XVIII ст. [УМС, с. 453]. До 1941 р. – ***Помийник*** [УМС, с. 453]. 1766 – ***wieś Pomyinik*** [Архивъ, V, 2, с. 196]. 1834 – ***с. Помойникъ*** [Похилевичъ, с. 350]. 1895 – ***с. Помоінік*** [СНМ, с. 287]. Кін. XIX – поч. XX ст. – ***с. Помоиникъ*** [Карта Ильина]. Із 9. 04. 1941 – ***с. Вікторівка*** [УМС, с. 453]. Меморіальна н. (на честь голови ТСОЗ *Віктора Близнюка* [УМС, с. 453]. Варіант: кваліт. суф. н. (погану за смаковими якостями воду називали помиями), пор. *помиї* – "рідка недоброякісна несмачна страва" [СУМ, VII, с. 118].

58. **Вíкторівка** – с., Ум. Давня н. – ***Одай*** [Волошенко 1995, с. 49]. 1895 – ***д. Викторовка*** (***Годай***) [СНМ, с. 152]. 1924 – ***с. Викторівка*** [СПК, с. 80]. 1926 – с. ***Вікторівка*** [СПУ, с. 149]. Відантроп. суф. дер. невідомої мотивації, пор. ОН *Віктор* [Трійняк, с. 67]. Варіант: локат. н. (ойконіміз. ГТ), пор. *одай* – "загон для рогатого скота вне села" [Грінченко, ІІІ, с. 38].

59. **Вíльна** – с-ще, Ум. 1946 р. – х. ***Вільний*** [АТП 1947, с. 25]. 1987 – с-ще ***Вільна*** [АТУ 1987, с. 318]. Ідеолог. н. (ойконіміз. кваліт. прикм.), пор. апел. *вільний* – "ніким не гноблений, не поневолюваний; незалежний, самостійний" [СУМ, І, с. 674].

60. **Вíльне** – х., Зл. Як н п. відоме у 1924 р. [Справочник, с. 55]. Знято з

обл. н. п. Н. – див. № 59.

61. **Ві́льний** – х., Ум. 1926 – х. ***Вільний*** [СПУ, с. 149]. Знято з обл. н. п. Н. – див. № 59.

62. **Ві́льхи** – с., Зл. 1799–1801 – ***с. Ольхи*** [Ананьєва 1997, с. 167]. 1924 – ***с. Вільхи*** [Справочник, с. 53]. Відфлоролексемний плюрал. дер., пор. *вільха* (діал. *ольха, ільха*) – "рід дерев і кущів з родини березових" [Грінченко, І, с. 238; СУМ, І, с. 675–676; Янко, с. 83–84]; див. також ОН *Вільха* [Панцьо 1995, с. 99].

63. **Вільхі́вчик** – с., Чр. 1864 – ***д. Ольховчикъ*** (***Омировка***) [Похилевичъ, с. 640]. 1895 – ***д. Ольховчикъ*** (***Омаровка***) [СНМ, с. 311]. 1924 – ***с. Вільхівчик*** [СПК, с. 103]. Відфлоролексемний демін. дер., пор. *вільховий* < *вільха* (див. № 62), пор. також ОН *Ольховичь*. Варіант: відантроп. суф. дер., пор. ОН *Амір*, *Омар*, див. *Омаровскіе* [Архивъ, І, 4, с. 618].

64. **Вільхове́ць** – с., Зв. Відоме з 1633 р. 1653 – ***г-д Олховецъ*** [Архивъ, ІІІ, 3, с. 531]. 1763 – ***w. Olchowie*** [Архивъ, V, 3, с. 77]. 1765 – ***Olchowiec*** [Архивъ, VII, 3, с. 29]. 1800 – ***Ольховецъ*** [Атлас]. 1926 – ***Вільхівець*** [СПУ, с. 149]. За Л. Похилевичем, на території с. росла велика кількість *вільх* [Похилевичъ, с. 569]. На думку А. Ю. Кримського, н. походить від гр. *оліг* – "мало" і старосл. *хов* – "укріплення, кріпость" [МЗБ]. Відфлоролексемний суф. дер., див. № 62.

65. **Вільша́на** – смт., Чр. Заселене в ІІ – V ст. н. е. Згад. у XII ст. 1598 – м. 1650 – укріплене поселення [УМС, с. 135–142; Янко, с. 84; 273]. 1764 – ***miasto Olszana*** [Архивъ, V, 2, с. 37]. 1781 – ***c. Olczanej*** [Архивъ, VI, 2, с. 227]. 1829 – новый городъ ***Ольшана*** [Карта 9; Архивъ, І, 2, с. 165]. 1926 – с. ***Вільшана*** [СПЧ, с. 8]. Кваліт. відфлоролексемний дер., пор. *вільшаний* < *вільха* (див. № 62), пор. також *р. Вільшанки* (права притока Дніпра) [СГУ, с. 111]. Заболочена долина, по якій протікала р. Вільшанка, була вкрита заростями вільхи, звідси й назва с. [Коваль 2001, с. 73; Янко, с. 84; 273].

66. **Вільша́на-Слобі́дка –** с., Ум. 1834 – окрема слобода біля с. Ольшанка [Похилевичъ, с. 375]. 1885 – ***д. Ольшанская-Слободка*** (***Тимошевка***) [АСНМ, с. 55]. 1887 – ***Ольшанская Сл.*** [Карта 1887]. 1895 – ***д. Слободка Ольшанская*** (***Вильшанка Малая***, ***Тимошевка***) [СНМ, с. 289]. Кін. XIX – поч. XX ст. – ***с. Сл. Ольшанка*** [Карта Ильина]. 1924 – ***с. Вільшанська Слобода*** [СПК, с. 73]. 1926 – ***Вільшан. Слоб.*** [СПУ, с. 149]. 1946 – с. ***Вільшана-Слобідка*** [АТП 1947, с. 407]. Варіант: ***Вільшано-Слобідка*** [Монке 2001, с. 157]. Локат.-кваліт. н.-сл.-сп.

(ад'єкт. та АГТ). Варіанти н.: 1) локат.-кваліт. композит (ойконіміз. ад'єкт. та АГТ); 2) ойк. та кваліт. прикм.; 3) відантроп. суф. дер., пор. ОН *Тимошъ* (1409) < *Тимофій* [Скрипник, с. 102]. Власник с. Фома Метелицький поділив свої землі між синами і заселив частину кріпаків із Вільшанки [Монке 2001, с. 157].

67. **Вільша́нка** – с., Ум. Відоме з І пол. XVII ст. [Горошко 2001, с. 118]. XVII ст **–** ***Olszanka***. 1885 – ***с. Ольшанка*** [АСНМ, с. 54]. 1895 – ***с. Ольшанка*** и ферма [СНМ, с. 260]. 1926 – с. ***Вільшанка*** [СПУ, с. 149]. Н. – локат. відгідрон. дер., пор. *р. Ольшанка* (права притока Гірського Тікичу) [СГУ, с. 111].

68. **Вільша́нка** – с., Ум. Відоме з XV ст. Давня н.: ***Вільховецька фортеця*** [Монке 2001, с. 159]. 1766 – ***Olszanka*** [Архивъ, V, 2, с. 195]. 1800 – ***Велика Вільшанка*** [Монке 2001, с. 159]. 1825 – ***с. Ольшанка*** [Похилевичъ, с. 375]. 1895 – ***с. Ольшанка*** (***Вильшанка***) [СНМ, с. 285]. 1924 – с. ***Вільшанка*** [СПК, с. 73]. Кваліт. демін. н. (у вільхових чагарниках була заснована сторожова вежа) [Монке 2001, с. 159]. Варіанти н.: 1) кваліт. н.-сл.-сп. (якісний прикм. і відфлоролексемний суф. дер.); 2) кваліт. н.-сл.-сп. (прикм. та АГТ), пор. *фортеця* – "укріплений пункт з міцними капітальними спорудами, постійним гарнізоном, озброєнням та різними запасами, признач. для тривалої кругової оборони" [СУМ, X, с. 628].

69. **Вільша́нка** – с., Ум. Згадується як н. п. у 1926 р. – ***х. Вільшанка*** [СПУ, с. 149]. Н. – див. № 62.

70. **Ві́тове** – с., Чр. 1729 – ***с. Войтово*** [Похилевичъ, с. 668; Архивъ, I, 3, с. 109, 125]. 1765 – ***с. Войтовое*** [Лучицкій, с. 150]. 1765 – ***w. Woytowe*** [Архивъ, VII, 3, с. 12]. 1926 – ***Вітово*** [СПЧ, с. 56]. 1946 – ***с. Вітове*** [АТП 1947, с. 319]. Посесив. дер. (ойконіміз. присвійн. прикм.), в основі якого апел. *війт* – "керівник місцевого (міського чи сільського) управління або самоврядування в середньовічній Німеччині, Литовському князівстві, Польщі та на Україні (в XV–XVIII ст.)" [СУМ, I, с. 670; Похилевичъ, с. 669]; див. також ОН *Войте* (*и*, *h*) [Демчук 1988, с. 31].

71. **Владисла́вчик** – с., Ум. Виникло у 1823 р. як ***слобода*** [Волошенко 1995, с. 38]. 1864 – ***д. Владиславчикъ*** [Похилевичъ, с. 332]. 1924 – ***с. Владиславчик*** [СПК, с. 89]. Відантроп. демін. н., від ОН сина Іпполіта Рогозинського *Владислава* [Волошенко 1995, с. 38]; див. також ОН *Владиславъ*, *Владиславець*, *Владиславко* (1139) [Грінченко, IV, с. 550; Демчук 1988, с. 22].

72. **Вовкі́вка** – с-ще, Чр. 1895 – ***х. Вовковка*** [СНМ, с. 304]. 1924 – ***х. Вовківка*** [СПК, с. 95]. Гіпотези походження н.: 1) від ОН першопоселенця; 2) від зооніма [Нікіфоров 1991, с. 57]. На нашу думку, н. – відантроп. посесив. дер., пор. ОН *А. Вовкъ* [Реєстр, с. 132], *Вовкъ* (1577) [Демчук 1988, с. 122], *Волкъ, Вовк* (1618) [Архивъ, III, 3, с. 388].

73. **Вовкі́в Яр –** х., Зв. Як н. п. відомий у 1924 р. – х. ***Вовчий Яр*** [СПК, с. 107]. 1926 – ***Вовків Яр*** (***Вільний***) [СПУ, с. 149]. За переказами, с. отримало таку н. від яру, в якому водилося багато вовків. Відмікротопонімна локат. н.-сл.-сп. (прикм. та ГТ), пор. *яр* –"вузька глибока западина із стрімкими узбіччями; овраг, балка; високий крутий берег, який обмивається річкою" [ССУМ, II, с. 585]. Варіант: кваліт. н. із ідеологічним навантаженням.

74. **Во́вченків** – х., Ум. Як н. п. існувало у 1924 р. [СПК, с. 86]. Знято з обл. н. п. Ген. плюрал. ел. посесив, пор. *И. Вовченко, Вовчинко* (1649) [Реєстр, с. 131; Демчук 1988, с. 122].

75. **Водяне́** – с., Зв. Засноване у І пол. XVII ст. як козацьке укріплення [УМС, с. 748; Шевчук 2003, с. 28; Шполянщина, с. 25]. 1765 – ***wieś Wodziana*** [Архивъ, V, 2, с. 214]. 1775 – ***sl. Wodziana*** [Архивъ, V, II, с. 335]. 1782 – ***w. Wodziany*** [Архивъ, VI, 2, с. 24]. 1800 – ***с. Водяно*** [Атлас]. 1885 – ***с. Водяна*** [Архивъ, VI, 2, с. 247]. 1887 – ***Водяное*** [Карта 1887]. 1924 – ***с. Водяне*** [СПК, с. 114]. Н. від великої вирви (провалля), з якої фонтанувало підземне джерело. Тому цю місцевість називали *водянистою* [Шевчук 2003, с. 29]. Квалітат. н. (ойконіміз. прикм.), пор. *водяний* – "водний, багатий водою" [Грінченко, І, с. 247; ССУМ, І, с. 183–184; СУМ, І, с. 723; Шевчук 2003, с. 29].

76. **Водяники́** – с., Зв. Засноване у І пол. XVIII ст. [УМС, с. 252]. 1654 – города ***Воденикoвъ,*** 1765 – ***Wodzianiki*** [Архивъ, VII, 3, с. 29]. 1775 – ***Wodzianki*** [Архивъ, V, 2, с. 337]. 1800 – ***с. Водяники*** [Атлас]. За переказами, на території с. раніше було багато ставків, водяних млинів [МЗБ]. Родова н., пор. ОН *Водяник* < *Водяниковъ*; див. також апел. *водяник* – "механік водокачки; город за річкою; частина річки, озера, яку перегороджують для зимового водопою тваринам" [СУМ, І, с. 723].

77. **Водяніко́въ** – х., Зл. 1900 – ***х. Водяниковъ*** [Материалы, с. 8]. Знято з обл. н. п. Ном. синг. ел. посесив, пор. ОН *Водяниковъ*.

78. **Водяни́цький** – х., Зв. Зареєстровано у 1924 р. біля с. Рижавка –

х. Водяники [СПК, с. 83]. 1926 – ***Водяницький*** [СПУ, с. 149]. Знято з обл. н. п. Локат. н. (ойконім. ад'єкт.). Варіант: трансойк. н.

79. **Вознесе́нське** – с., Зл. Згадується 1724 р. [УМС, с. 291]. 1767 – ***с. Вознесенское*** [Лучицкій, с. 269]. 1859 – с. вл. ***Вознесенское*** (***Штонпеливка***). 1924 – ***с. Вознесенське*** [Справочник, с. 54]. На думку К. Цілуйка, н. пов'язана з релігійно-культовим побутом [Цілуйко 1954, с. 149]. Н. – відгеортонімний дер., пор. *Възнєсєнїє* – "назва церковного свята, також календарна дата" [ССУМ, І, с. 209]. Варіант: відантроп. дер., пор. ОН *Штонпель*, див. *Штемпель* [Архивъ, VI, 1, с. 405].

80. **Вознившу́на** – х., Зл. Відоме в 1909 р. біля с. Піщане – ***х. Вознившина*** (***Ильменка***) [АДК 1909]. Варіант: ген. синг. ел. посесив., пор. ОН *Ильменко*. Н. невідом. мотив.: імовірно, відантропон. посесив. дер., пор. ОН *Возницыны* (1495), *Возний* [Панцьо 1995, с. 99], *Возница* (1898) [СД, с. 119]; див. також апел. *возний* – "судовий урядовець у Польщі, Литовському князівстві й на Україні (до XIX ст.); родъ судебного пристава при старыхъ судахъ" [СУМ, І, с. 725; Грінченко, І, с. 248].

81. **Во́лкова** – х., Ум. 1924 – ***х. Волкова*** [СПК, с. 86]. Знято з обл. н. п. Ген. синг. ел. посесив, пор. ОН *Волковъ* [Худаш 2004, с. 59].

82. **Воловúк** – х., Зл. Як н. п. згадується у 1924 р. [Справочник, с. 55]. Н. – ном. синг. ел. посесив, пор. ОН *Валавик*, див. також апел. *воловикъ* – "сторож і пастух волів" (1649) [РВЗ 1995, 534].

83. **Володúмирівка** – с-ще, Ум. 1887 – ***Бурковка*** (***Владиміровка***) [Карта 1887]. 1895 – ***д. Владиміровка*** (***Бураковка***) [СНМ, с. 278]. 1946 – ***х. Володимирівка*** [АТП 1947, с. 25]. За переказами, н. походить від ОН першопоселенця, пор. ОН *Володимир* [Трійняк, с. 73]. Варіант: відантроп. дер. (можливо, посесив), пор. ОН *Бурак, Борко* [Панцьо 1995, с. 41].

84. **Воло́шина** – х., Зв. Як н. п. зареєстровано у 1924 р. [СПК, с. 108]. Знято з обл. н. п. Ген. синг. ел. посесив, пор. ОН *Л. Волошинъ* (1649) [Реєстр, с. 136], *Волох* (XVI ст.), *Волош*; див. також апел. *волохи* – "загальна назва середньовічного населення Придунайських князівств і Трансільванії, з якого в другій половині XIX ст. сформувалися румунська та молдавська нації" [СУМ, І, с. 733].

85. **Волошко́вскаго** – х., Зл. 1765 – хуторъ ***Волошковкаго*** [Лучицкій,

с. 152]. Знято з обл. н. п. Ген. синг. ел. посесив, пор. ОН *Волошковський*, див. *Волошскій* (1898) [Архивъ, I, 1, с. 515], *Волоховскій* (1898) [СД, с. 112].

86. **Во́лчій** – х., Чр. У 1901 р. – ***х. Волчій*** [Карта 1901]. Знято з обл. н. п. За переказами, поблизу с. у лісі водилося багато вовків. Відзоолексемна н. (ойконіміз. прикм.), можливо, відмікротопонімна, пор. *вовчий* < *вовк* – "хижак родини собачих, звичайно сірої масті" [СУМ, I, с. 711].

87. **Вороне́** – с., Ум. Відоме з 1545 р. [УМС, с. 197]. Давня н. – ***Митківці*** [Горошко 2001, с. 21], ***Митковці*** [Дігтяренко, с. 15]. 1766 – ***wieś Woronne*** [Архивъ, V, 2, с. 196]. 1802 – ***с. Вороное*** [Похилевичъ, с. 363; Архивъ, III, 3, с. 418]. 1924 – с. ***Вороне*** [СПК, с. 74]. На думку Г. Волошенко, сучасна н. – відзоонімного походження [Волошенко 1995, с. 17]. Н. – відантроп. посесив. дер. (ойконіміз. присвійн. прикм.), пор. ОН *Воронъ* (1392), *Ворона* (1458) [Архивъ, VII, 2, с. 9]; див. також прикм. *вороний* на позначення відтінку грунту. Варіант: патронім. н., пор. ОН *Митко* < *Дмитро* [Скрипник, с. 56].

88. **Воронéцкій** – х., Зл. 1909 – ***х. Воронецкій*** [АДК 1909]. Знято з обл. н. п. Відантроп. н. (ойконіміз. присвійн. прикм.).

89. **Воро́нино** – х., Ум. 1895 – ***х. Воронино*** [СНМ, с. 152]. Знято з обл. н. п. Відантроп. посесив. дер. (ойконіміз. присвійн. прикм.), а також ОН *Воронины*.

90. **Воро́нинці** – с., Зл. Відоме з II пол. XVIII ст. [Губський 2002, с. 254]. 1754 – ***с. Воронинцы*** [Лучицкій, с. 57]. 1909 – ***Вороненцы*** [АДК 1909]. 1924 – ***с. Вороненці*** [Справочник, с. 56]. 1946 – с. ***Воронинці*** [АТП 1947, с. 406]. Патрон. н. [Бодянскій, с. 210].

91. **Воро́нівка** – с., Чр. 1613 – ***Woronowka*** [Панченко 2003, с. 42]. 1686 – ***м-ко Вороновка*** [Похилевичъ, с. 673]. XIX ст. – (у тексті) ***Воронковъ***, ***Воронувка*** [Архивъ, I, 3, с. 195. – III, 3, с. 608]. 1924 – ***с. Воронівка*** [СПК, с. 111]. Л. І. Похилевич вказує на відзоонімне походження н., оскільки на високих тополях, якими обсаджені сільські вулиці, часто збиралося багато воронів [Похилевичъ, с. 673]. На нашу думку, ойк. – відантроп. суф. посесив. дер.

92. **Воро́нівський** – х., Зв. 1946 – ***х. Воронівський*** [АТП 1947, с. 265]. 12. 07. 1958 – знято з обл. н. п. [АТП 1966]. За переказами, н. – відзоонімна. На нашу думку, локат. н. (ойконіміз. ад'єкт.).

93. **Вотúлівка** – с., Зв. 1765 – слободу заселив пан Чеховський [Щербатюк 2002, с. 47]. 1828 – ***с. Вотылевка*** [Щербатюк 2002, с. 346]. 1924 – ***с. Вотилівка***

[СПК, с. 102]. 1928 – (помилково) ***с. Мотилівка***. Ймовірно, відантроп. посесив, пор. ОН *Вотило*, див. ОН *Войтко* [Архивъ, III, 1, с. 249].

94. **Всéволодовъ** – х., Зв. 1895 – ***х. Всеволодовъ*** [СНМ, с. 103]. Знято з обл. н. п. Відантроп. посесив. н. (ойконіміз. присвійн. прикм.), пор. ОН *Всеволодъ, Vssevold* (1136) [Шульгач, с. 30].

95. **Всеми́рне** – х., Зв. 1924 – ***х. Всемирний*** [СПК, с. 106]. 1926 – ***х. Всемирне*** [СПУ, с. 149]. Знято з обл. н. п. Ойконіміз. емоц.-експрес. прикм., пор. *всемирний*; див. також ОН *Всемиръ*.

96. **В'язівок** – с., Чр. Перша зг. – 1649 р. [КЧ, с. 7]. 1654 – ***г-да Везовокъ*** [УМС, с. 162]. 1727 – ***м-ко Вязовокъ*** [Похилевичъ, с. 642]. 1764 – ***wieś Wiqzuwek*** [Архивъ, I, 2, с. 274. – III, 3, с. 349]. 1946 – ***с. В'язівок*** [АТП 1947, с. 266]. Н. – відфлоролексемний суф. демін. дер. [Щербина 2003], пор. апел. *в'яз* – "листяне дерево (іноді кущ) з нерівнобічними листками та міцною деревиною" [Грінченко, I, с. 260; СУМ, I, с. 796]; див. також ГТ *в'язь* – "грузьке болото, трясовина" [Карта 1900].

Отже, аналіз семантичності та асемантичності ойконімної лексики окреслив різні підходи до цієї проблеми. З'ясовано, що різні моделі ойконіміів потребують неоднакових критеріїв для семантичного аналізу. Підтверджено, що поняття «семантика ойконіма» включає мотиваційне значення назви поселення та лінгвокультурну інформацію. У контексті декомунізації, дерадянізації та неминучої майбутньої деросіянізації топонімів такі дослідження набувають особливої актуальності та значущості.

ДЖЕРЕЛА

АДК 1909 – Админ.-дорожная карта Золотоношскаго уезда : Изд. по сведеніямъ 1909 года.

Архивъ – Архивъ Юго-Западной России, издаваемый временной комиссиею для разбора древних актов, высочайше учрежденною при Киевском, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. Ч. 1–8. Киев, 1859 – 1914.

АСНМ – Алфавитный списокъ населенныхъ мѣстъ Кіевской губерніи. Киевъ, Изд. Кіевскаго губ. стат. ком-та, 1885. 83 с.

Атлас – Атлас Киевской губернии, состоящии из генеральной карты 12 городовыхъ планов и 12 поветовых карт. Киев, 1800.

АТП 1947 – Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 р. Київ, 1947. 1064 с.

АТП 1966 – Черкаська область. Адміністративно-територіальний поділ / *Довідник адміністративно-територіального поділу Черкаської області*. На 1-е квітня 1966 р. Черкаси, 1966.

137 с.

АТП 1972 – Черкаська область. Адміністративно-територіальний поділ / *Довідник адміністративно-територіального поділу Черкаської області*. За станом на 1 липня 1971 р. Вид. 4-е. Дніпропетровськ, 1972. 134 с.

АТП 1981 – Черкаська область. Адміністративно-територіальний поділ на 1 січня 1981 року / Склали і підгот.: І. Т. Нечай, В. Г. Восканян, В. Є. Кам'янський. Дніпропетровськ : Промінь, 1981. 118 с.

АТП 1989 – Черкаська область: Адм.-тер. поділ на 1 квіт. 1989 року [*Довід.* / Упорядник В. А. Лобунець]. Дніпропетровськ : Промінь, 1989. 137 с.

АТУ 1987 – Українська РСР. Адміністративно-територіальний устрій (на 1 січня 1987 р.). Київ : ГРУРУ, 1987. 504 с.

Бодянскій – Бодянскій, П. (1865). Памятная книжка Полтавской губернии, за 1865 год … Сост. Павлом Бодянским. Полтава : Изд. Полтавск. губ. стат. ком-том.

Величко – Летопись о событиях в Юго-Западной России в XVII в. Сост. С. Величко. Изд. Временною Комис. для разб. древних актов. Т. I– IV. Киев, 1848–1864.

ГК – Географические карты уездов Полтавской губернии в 10-верстном маштабе с общей по губернии картой в масштабе 24 версты в 1 дюйме. Полтава : Изд. Полт. губ. земства / Б. г./

Грінченко – Грінченко, Б. Д. (1996–1997). *Словарь української мови*. Т. 1–4. Київ : Наукова думка.

Громко – Громко, Т. В., Лучик, В. В., Поляруш, Т. І. (1999). *Словник народних географічних термінів Кіровоградщини* / Відп. ред. В. В. Лучик. Київ – Кіровоград : РВГУЦ КДПУ. 224 с.

Данилюк – Данилюк, О. К. (1997). *Словник народних географічних термінів Волині*. Луцьк : Настир'я. 108 с.

ЕСЛГН – *Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі* / Желєзняк, І. М., Корепанова, А. П., Масенко, Л. Т., Стрижак, О. С. Київ : Наукова думка, 1985. 254 с.

Карта 1887 – Специальная карта Киевской губернии. Исправлена по оригиналам военно-топограф. съемки. 1887 г.

Карта 1887 – Специальная карта Киевской губернии. Исправлена по оригиналам военно-топограф. съемки. 1887 г.

Карта 1900 – Карта Киевской губернии с границей уездов. 1900 г.

Карта 1901 – Карта Черкасскаго уезда Кіевской губерніи съ обозначеніемъ Благочин. округовъ / Сост. по официал. сведеніямъ землемеръ губернскій секретарь Дороганевскій И. Я. Б. М., 1901.

Карта 1903 – Карта Чигиринского у. Киевской губ. Сост. И. Я. Дороганевским. Киев, 1903.

Карта 9 – Карта представляющая Малороссію подъ владѣніемъ Польскимъ, составленная въ началѣ XVII века Инженеромъ Бопланомъ, на Россійскій языкъ переложенная Дмитріемъ Бантышъ-Каменскимъ 9 года.

Карта Ильина – Карта Киевской губернии. СПб, изд. картогр. зав. А. Ильина, (конец XIX в. – нач. XX в.).

Карты 1891 – Карты уездов Полтавской губернии. Полтава, изд. Полтавск. Губ. Статист.

комитета, 1891.

Материалы – Материалы подворной переписи Полтавской губерніи въ 1900 году. Золотоношскій, Лохвицкій, Лубенскій, Миргородскій и Переяславскій уезды. Полтава : Стат. бюро Полт. губ. земства, 1905 г. 257 с.

МЗБ – Матеріали Звенигородської бібліотеки.

Похилевичъ – Похилевичъ, Л. (1864). Сказанія о населенных мѣстностяхъ Кіевской губерніи или статистическія, историческія и церковныя заметки о всѣхъ деревняхъ, селахъ, мѣстечкахъ и городахъ, въ предѣлахъ губерніи находящихся. Кіевъ. Тип. Кіево-Печерской Лавры. 763 с.

РВЗ 1995 – Реєстр Війська Запорозького 1649 року : *Транслітерація тексту*. Київ, 1995.

Редько – Редько, Ю. К. (1969). *Довідник українських прізвищ*. Київ : Рад. школа. 254 с.

Реєстр – Реєстр Війська Запорозького 1649 року / Підгот. до друку О. В. Тодійчук (голов. упоряд.) та ін.; Редкол.: Ф. П. Шевченко (відп. ред.) та ін. Київ : Наукова думка, 1995. 592 с. (Джерела з історії українського козацтва).

СГУ – *Словник гідронімів України*. Київ : Наукова думка, 1979. 782 с.

СД – Список дворян, внесенных в дворянскую родословную книгу Полтавской губернии. Полтава, изд. Полт. дворян. депутат. совр. 1898. 120 с.

Скрипник – Скрипник, Л. Г., Дзятківська, Н. П. (1996). Власні імена людей. *Словник-довідник*. Київ : Наукова думка. 335 с.

СНМ – Списокъ населенныхъ местъ Кіевской губернии. Кіев : Изд. Кіевск. губ. стат. к-та. Изд. 3, 1896. 368 с.

СПК – Список поселень Київщини : *Видання газети "Вістник Київського губвиконкому"*. Київ, 1924. 152 с.

Справочник – Статистичний справочник по Золотоноській окрузі на 1924–25 рр. Золотоноша, 1925. 63 с.

СПУ – Список поселень Уманської округи. *Попередні підсумки всеспілкового перепису населення 1926 р*. Умань, друк. вид. "Сел. правда", 1927.

СПЧ – Список поселень Черкаської Округи. Черкаси : ЦСУ УСРР Окр. стат. бюро. Держ. друк, 1926. 78 с.

ССУМ – *Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.* : В 2 т. Київ : Наукова думка, 1977–1978.

Степенькіна – *Малий енциклопедичний словник Корсунщини* : Видання в 2 т. / П. Я. Степенькіна (відп. ред.); Корсунь-Шевч. Районна держ. адміністрація та ін. Корсунь-Шевченківський, 2004. 196 с., 336 с.

СУМ – *Словник української мови* : В 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.

Трійняк – Трійняк, І. І. (2005). *Словник українських імен*. Київ : "Довіра". 509 с.

Шульгач – Шульгач, В. П. (2001). Ойконімія Волині : *Етимологічний словник-довідник*. Київ: Кий. 189 с.

Янко 1998 – Янко, М. Т. (1998). *Топонімічний словник України: Словник-довідник*. Київ : Знання. 432 с.

ЛІТЕРАТУРА

Описи Лівобережної України кінця XVIII – початку XIX ст., Т. Б. Ананьєва (сост.); П. С. Сохань (відп. ред.); НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. М. Грушевського. Київ : Наук. думка, 1997. 324 с.

Баценко, К. С. (1976). Місцеві апелятиви в топонімії Хмельниччини // *Питання сучасної ономастики*. Київ : Наукова думка. С. 93 – 96.

Бодров, Ю. І. (1999). Уманський козацький полк в добу Руїни. Київ : Наук. світ. 45 с.

Волошенко, І. (1995). Монастирищина. *З історії рідного краю*. Черкаси : "Сіяч". 229 с.

Жашківщина: минуле і сьогодення / Автор-упоряд. С. І. Горошко. Київ : Видавництво "АртЕк", 2001. 136 с.

Черкаський край – земля Богдана і Тараса: *Культурологічний збірник* / За редакцією Б. В. Губського, В. М. Литвина, В. А. Смолія. Київ : Українські пропілеї, 2002. 656 с.

Гуріненко, І. (1989). Топоніміка Шполянщини / *Шполянські вісті*. 2 листопада.

Демчук, М. (1988). Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV–XVII ст. Київ. 172 с.

Дігтяренко, М. С. (1995). З історії землі Тальнівської. Черкаси : Облредвидав. "Сіяч". 160 с.

Жадько, В. (1989). Земляки // *Промінь комунізму*. № 65.

Княжев, В. С. (2002). Погляд у минуле Смілянщини: *Коротка історико-документальна розповідь про наш край*. Черкаси : Сіяч. 96 с.

Коваль, А. П. (2001). Знайомі незнайомці : *Походження назв поселень України* : Наук.-попул. вид. Київ : Либідь. 304 с.

Кукурудзяк, М. Г. (1995). Історико-краєзнавчий нарис села Кременчуки (Красилівський район, Хмельницька обл.). Хмельницький : Поділля. 80 с.

Корсунський часопис: Наук.-популяр. історичне видання: Виходить двічі на рік / Корсунь-Шевчен-кий держ. історико-культурний заповідник. № 2. Кор-нь-Шевч-ий, 1995.

Лазуренко, В. М. (2004). Історія Чигиринщини (з найдавніших часів до сьогодення). Черкаси : Ваш Дім, 456 с.

Сборник матеріаловъ для исторіи общины и общественныхъ земель въ Лѣвобережной Украинѣ XVIII в. (Полтавской губер.). Сост. И. Лучицкій. Киев, 1884 г.

Монке, С. Ю., Петренко, А. І., Кузнець, Т. В., Карасевич, А. О., Кривошея, В. В., Кривошея, І. І. (2001). Нарис історії Уманщини (з найдавніших часів до 60-х років XX століття): Монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". 266 с.

Нікіфоров, В.І. (1991). Топоніми Смілянщини // *Краєзнавець Черкащини*. Матеріали учасників обласної краєзнавчої науково-практичної конференції, науковців та аматорів краєзнавчої справи. Випуск 2. Черкаси : Редакційно-видавничий відділ облпреси. С. 55–63.

Панцьо, С. Є. (1995). Антропонімія Лемківщини. Тернопіль. Книжково-журнальне видавництво "Тернопіль". 132 с.

Панченко, Л. (2003). Паланка (історико-краєзнавчий нарис). Умань. 338 с.

Історія міст і сіл Української РСР. Черкаська область. Київ : Інститут історії АН УРСР, 1972. 788 с.

Худаш, М. (2004). Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від відапелятивних антропонімів). Львів. 536 с.

Цілуйко, К. К. (1954). Топоніміка Полтавщини як джерело історії краю // *Полтавсько-київський діалект – основа української національної мови*. Київ : Видавництво АН УРСР. С. 130–155.

Черкаська область Української РСР. *Історико-географічний нарис та економічна характеристика*. Черкаси, 1957. 145 с.

Шевчук, В. В. (2003). Історія Шполянського краю. Черкаси : "Відлуння-Плюс". 184 с.

Шполянщина 1923–2003. Люди. Події. Факти. Черкаси : "Відлуння-Плюс", 2004. 240 с.

Щербатюк, В. М. (2002). Історія регіонів України : Лисянщини / *Центр пам'яткознавства НАН України та Українського товариства охорони пам'яток історії та культури та ін*. Київ : Логос. 428 с.

Щербина, М. (2003). Топонімія Городищини // *Вісник Городищини*. 27 серпня (№ 67).

Щербина, М. (2003). Топонімія Городищини // *Вісник Городищини*. 6 серпня (№ 61).

REFERENCES

Opysy Livoberezhnoi Ukrainy kintsia KhVIII – pochatku KhIKh st., T. B. Ananieva (sost.); P. S. Sokhan (vidp. red.); NAN Ukrainy, Instytut ukrainskoi arkheohrafii ta dzhereloznavstva im. M. M. Hrushevskoho. Kyiv : Nauk. dumka, 1997. 324 s. (In Ukrainian).

Batsenko, K. S. (1976). Mistsevi apeliatyvy v toponimii Khmelnychchyny // *Pytannia suchasnoi onomastyky*. Kyiv : Naukova dumka. S. 93 – 96. (In Ukrainian).

Bodrov, Yu. I. (1999). Umanskyi kozatskyi polk v dobu Ruiny. Kyiv : Nauk. svit. 45 s. (In Ukrainian).

Voloshenko, I. (1995). Monastyryshchyna. *Z istorii ridnoho kraiu*. Cherkasy : "Siiach". 229 s. (In Ukrainian).

Zhashkivshchyna: mynule i sohodennia / Avtor-uporiad. S. I. Horoshko. Kyiv : Vydavnytstvo "ArtEk", 2001. 136 s. (In Ukrainian).

Cherkaskyi krai – zemlia Bohdana i Tarasa: *Kulturolohichnyi zbirnyk* / Za redaktsiieiu B. V. Hubskoho, V. M. Lytvyna, V. A. Smoliia. Kyiv : Ukrainski propilei, 2002. 656 s. (In Ukrainian).

Hurinenko, I. (1989). Toponimika Shpolianshchyny / *Shpolianski visti*. 2 lystopada. (In Ukrainian).

Demchuk, M. (1988). Slov'ianski avtokhtonni osobovi vlasni imena v pobuti ukraintsiv KhIV–KhVII st. Kyiv. 172 s. (In Ukrainian).

Dihtiarenko, M. S. (1995). Z istorii zemli Talnivskoi. Cherkasy : Oblredvydav. "Siiach". 160 s. (In Ukrainian).

Zhadko, V. (1989). Zemliaky // *Promin komunizmu*. № 65. (In Ukrainian).

Kniazhev, V. S. (2002). Pohliad u mynule Smilianshchyny: *Korotka istoryko-dokumentalna rozpovid pro nash krai*. Cherkasy : Siiach. 96 s. (In Ukrainian).

Koval, A. P. (2001). Znaiomi neznaiomtsi : *Pokhodzhennia nazv poselen Ukrainy* : Nauk.-popul. vyd. Kyiv : Lybid. 304 s. (In Ukrainian).

Kukurudziak, M. H. (1995). Istoryko-kraieznavchyi narys sela Kremenchuky (Krasylivskyi raion, Khmelnytska obl.). Khmelnytskyi : Podillia. 80 s. (In Ukrainian).

Korsunskyi chasopys: Nauk.-populiar. istorychne vydannia: Vykhodyt dvichi na rik / Korsun-Shevchen-kyi derzh. istoryko-kulturnyi zapovidnyk. № 2. Kor-n-Shevch-yi, 1995. (In Ukrainian).

Lazurenko, V. M. (2004). Istoriia Chyhyrynshchyny (z naidavnishykh chasiv do sohodennia). Cherkasy : Vash Dim, 456 s. (In Ukrainian).

Sbornyk materialovъ dlia ystoriy obshchynы y obshchestvennыkhъ zemel vъ Lhvoberezhnoi Ukraynh KhVIII v. (Poltavskoi huber.). Sost. Y. Luchytskii. Kyev, 1884 h. (In Ukrainian).

Monke, S. Yu., Petrenko, A. I., Kuznets, T. V., Karasevych, A. O., Kryvosheia, V. V., Kryvosheia, I. I. (2001). Narys istorii Umanshchyny (z naidavnishykh chasiv do 60-kh rokiv KhKh stolittia): Monohrafiia. Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr "Kyivskyi universytet". 266 s. (In Ukrainian).

Nikiforov, V.I. (1991). Toponimy Smilianshchyny // *Kraieznavets Cherkashchyny*. Materialy uchasnykiv oblasnoi kraieznavchoi naukovo-praktychnoi konferentsii, naukovtsiv ta amatoriv kraieznavchoi spravy. Vypusk 2. Cherkasy : Redaktsiino-vydavnychyi viddil oblpresy. S. 55–63. (In Ukrainian).

Pantso, S. Ye. (1995). Antroponimiia Lemkivshchyny. Ternopil. Knyzhkovo-zhurnalne vydavnytstvo "Ternopil". 132 s. (In Ukrainian).

Panchenko, L. (2003). Palanka (istoryko-kraieznavchyi narys). Uman. 338 s.

Istoriia mist i sil Ukrainskoi RSR. Cherkaska oblast. Kyiv : Instytut istorii AN URSR, 1972. 788 s. (In Ukrainian).

Khudash, M. (2004). Ukrainski karpatski i prykarpatski nazvy naselenykh punktiv (utvorennia vid vidapeliatyvnykh antroponimiv). Lviv. 536 s. (In Ukrainian).

Tsiluiko, K. K. (1954). Toponimika Poltavshchyny yak dzherelo istorii kraiu // *Poltavsko-kyivskyi dialekt – osnova ukrainskoi natsionalnoi movy*. Kyiv : Vydavnytstvo AN URSR. S. 130–155. (In Ukrainian).

Cherkaska oblast Ukrainskoi RSR. *Istoryko-heohrafichnyi narys ta ekonomichna kharakterystyka*. Cherkasy, 1957. 145 s. (In Ukrainian).

Shevchuk, V. V. (2003). Istoriia Shpolianskoho kraiu. Cherkasy : "Vidlunnia-Plius". 184 s. (In Ukrainian).

Shpolianshchyna 1923–2003. Liudy. Podii. Fakty. Cherkasy : "Vidlunnia-Plius", 2004. 240 s. (In Ukrainian).

Shcherbatiuk, V. M. (2002). Istoriia rehioniv Ukrainy : Lysianshchyny / *Tsentr pam'iatkoznavstva NAN Ukrainy ta Ukrainskoho tovarystva okhorony pam'iatok istorii ta kultury ta in*. Kyiv : Lohos. 428 s. (In Ukrainian).

Shcherbyna, M. (2003). Toponimiia Horodyshchyny // Visnyk Horodyshchyny. 27 serpnia (№ 67). (In Ukrainian).

Shcherbyna, M. (2003). Toponimiia Horodyshchyny // Visnyk Horodyshchyny. 6 serpnia (№ 61). (In Ukrainian).

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

1. Райони

Зв. – Звенигородський

Зл. – Золотоніський

Ум. – Уманський

Чр. – Черкаський

2. Загальні назви

АГТ – адміністративно-господарський термін

Ад'єкт. – ад'єктонім

Апел. – апелятив

Відантроп. – відантропонімний

Відапел. – відапелятивний

Відгідрон. – відгідронімний

Відетнон. – відетнонімний

Відойкон. – відойконімний

ГТ – географічний термін

Д. – "деревня"

Ден. – денотат

Дер. – дериват

Див. – дивіться

Ел. – еліптичний

Кін. – кінець

М. – місто

Міст. /мест./ – містечко

Ном. – номінативний

ОН – особова назва

Пол. – половина

Пор. – порівняйте

Поч. – початок

С. – село

С-ще – селище

Серед. – середина

Смт. – селище міського типу

Ст. – століття

Трет. – третина

Х. – хутір

Подано до редакції 30.10.2024 року
Прийнято до друку 20.11.2024 року